

Sygn. akt I ACa 408/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik (spr.) SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	st. sekr. sądowy Krzysztof Malinowski

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2020 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. L.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego w N.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 21 lutego 2019 r. sygn. akt I C 153/18

1. oddala apelację;

2. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego;

3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie na rzecz adwokata B. K. kwotę 295,20 zł (dwieście dziewięćdziesiąt pięć złotych 20/100), w tym kwotę 55,20 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I A Ca 408/19

UZASADNIENIE

Powód K. L. domagał się w pozwie zasądzenia od strony pozwanej Skarbu Państwa – Dyrektora Zakładu Karnego w N. kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy, polegające na tym, że wywarto na nim presję, aby podpisał oświadczenie, że jest osobą palącą tytoń, gdyż inaczej zostanie osadzony w celi

z subkulturą więzienną. Nadto cela w której przebywał nie miała odpowiedniego metrażu; sprzęt kwaterunkowy nie miał atestu; przejście do łaźni wymagało wyjścia z budynku, a w celi panowały trudne warunki.

W toku postępowania sprecyzował, że z żądanej kwoty 100.000 złotych, 25.000 ma być wypłacone dla niego, a 75.000 na cel społeczny tj. Instytut (...) w W.. Dodatkowo wskazał, że powierzchnia cel, w których był osadzony była zbyt mała, warunki w celach były niewłaściwe na skutek braku ciepłej wody, cyrkulacji powietrza, braku intymności i prywatności oraz zagrzybienia i zarobaczenia. Jego stan zdrowia uległ przez to znacznemu pogorszeniu w postaci problemów z kręgosłupem, lewą łopatką i klatką piersiową.

Strona pozwana reprezentowana przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Strona pozwana wskazała, że oświadczenia o paleniu tytoniu powód składał dobrowolnie i nie były one na nim wymuszane, zaś wyposażenie cel, i w ogóle warunki odbywania kary przez powoda były zgodne z przepisami prawa. W tym stanie rzeczy żadne dobra osobiste powoda naruszone nie zostały.

Ostatecznie w piśmie procesowym z dnia 18 lutego 2019 roku powód ograniczył swoje roszczenia do kwoty 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, ból i cierpienie wynikłe z działania pozwanego oraz kwoty 10.000 Instytutu (...) w W..

Sąd Okręgowy w Tarnowie wyrokiem z dnia 21 lutego 2019r:

1/ umorzył postępowanie co do zgłoszonego pierwotnie żądania pozwu w zakresie w jakim przekraczało ono kwotę 20.000,00 zł;

2/ oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

3/ zasądził od powoda K. L. na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; 4/ przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Tarnowie na rzecz adw. B. K. kwotę 295,20 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód K. L., urodzony (...) został zatrzymany i osadzony w Zakładzie Karnym w roku 2014. Był on skazany licznymi wyrokami sądowymi, za przestępstwa m.in. z art. 278§1 k.k., 288§1 k.k., 157§2 k.k. 190§1 k.k., 278§1 k.k., 291§1 k.k., 279§1 k.k., 207§1 k.k., pobyt powoda z ZK w N. rozpoczął się od 15 lutego 2017 roku i trwał do chwili wniesienia pozwu.

Dowód: Zaświadczenie ZK w N. – k. 23-24, informacja o pobycie osadzonego w ZK – k/ 100

W trakcie pobytu w ZK w N. powód przebywał w celach oznaczonych numerem (...) (w okresie od 15.02.2017-26.05.2017), numerem (...) (w okresie od 26.05.2017-26.06.2017), numerem (...) (w okresie od 26.06.2017-29.06.2017), numerem (...) (w okresie od 29.06.2017-17.08.2017), numerem (...) (w okresie od 17.08.2017-02.10.2017), numerem (...) (w okresie od 02.10.2017-20.11.2017), numerem (...) (w okresie od 20.11.2017-22.11.2017), numerem (...) (w okresie od 21.11.2017-22.12.2017), numerem (...) (w okresie od 22.12.2017-08.03.2018), numerem (...) (w okresie od 08.03.2018).

Dowód: historia rozmieszczenia w ZK w N. - k. 105,

Metraż powyższych cel zgodny był w wymogiem zapewnia skazanym powierzchni 3 metrów kwadratowych na osobę w celach oznaczonych numerem (...) na powierzchni 11,67 m2 przebywało 3 osadzonych, numerem (...) na powierzchni 11,67 m2 przebywało 3 osadzonych, numerem (...) na powierzchni 31,92 m2 przebywało 10 osadzonych, numerem (...) na powierzchni 52,15 m2 przebywało 17 osadzonych, numerem (...) na powierzchni 42,03 m2 przebywało 14 osadzonych, numerem (...) na powierzchni 23,35 m2 przebywało 7 osadzonych, numerem (...) na powierzchni 53,40

m2 przebywało 17 osadzonych, numerem (...)na powierzchni 31,92 m2 przebywało 10 osadzonych, numerem (...)na powierzchni 9,04 m2 przebywało 3 osadzonych, numerem (...)na powierzchni 13,00 m2 przebywało 4 osadzonych,

Dowód: wykaz pomieszczeń w ZK w N. - k. 107

Ciepła woda do cel skazanych dostarczana była zgodnie z harmonogramem, a mianowicie od poniedziałku do piątku w godzinach 6:00-8:00, 13:15-15:00 oraz 17:30 – 19:30, natomiast w soboty i niedziele od 7:00 do 10:00, od 12:30 do 14:30 i od 17:30 do 19:30. Każdy oddział ZK miał zapewnioną możliwość kąpieli w łaźni zewnętrznej dwa razy w tygodniu, a raz w tygodniu możliwość wymiany bielizny i odzieży. W łaźni są zrobione przegrody w plastiku, która zapewniają wystarczającą intymność osadzonym podczas kąpieli. Z niektórych oddziałów trzeba do łaźni iść przez podwórze.

Dowód: harmonogram dostarczania wody w ZK i plan kąpieli osadzonych – k. 112, zeznania powoda – k. 377

Skazany K. L. uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego (...) w N..

Dowód: plan lekcji skazanego – k. 114

Skazany K. L. w chwili gdy został po raz pierwszy osadzony w ZK w 2014 roku wskazał, że jest uzależniony od wyrobów tytoniowych i pali od 13 roku życia. W dniu 29 czerwca 2017 roku skazany oświadczył w administracji ZK, że pali wyroby tytoniowe. W dniu 22 lutego 2018 roku powód złożył odmienne oświadczenie, wskazując, że jest osobą niepalącą od dnia 22 lutego 2018 roku. Na powoda nie wywierano żadnej presji co do treści tych oświadczeń, złożył je on dobrowolnie.

Dowód: ocena sanitarna podpisana przez powoda – k. 117, oświadczenie powoda z dnia 29.06.2017 roku – k. 118, oświadczenie powoda z dnia 22.02.2018 roku – k. 119, notatka służbowa – k. 120

Powód był regularnie badany i leczony w ZK. Z uwagi na zgłaszane dolegliwości bólowe w okolicach lewej łopatki na tle skrzywienia kręgosłupa. Powód miał przeprowadzoną pełną diagnostykę, w tym zdjęcia RTG, tomografię komputerową klatki piersiowej, USG szyi, konsultacje ortopedyczne i pulmonologiczne. W wynikach tych badań i wskutek konsultacji nie stwierdzono zagrażających zdrowiu ani życiu powoda patologii, co do schorzeń kręgosłupa zasadne jest leczenie rehabilitacyjne, na które powód został w 2018 roku skierowany do innego ZK, w zakresie pulmonologii nie stwierdzono konieczności leczenia.

Dowód: notatka służbowa lekarza ZK w N. – k. 122, dokumentacja medyczna powoda – k. 123-130, zeznania D. D. (1) – k. 257

Skazany K. L. składał liczne skargi na funkcjonowanie ZK w N.. Skargi te były rozpatrywane i o wyniku ich rozpatrzenia powód był informowany każdorazowo. Skargi jego nie zostały w żadnym wypadku uznane za uzasadnione.

Dowód: wydruk w systemie informacyjnego SW – k. 131, korespondencja powoda z jednostkami penitencjarnymi – k. 147, zeznania A. B. (1) – k. 308

W kwietniu 2018 roku administracja ZK w N. zatrzymała gryps skazanego powoda, który poszukiwał świadka „na swoją korzyść” na okoliczność przeludnienia cel, obiecując że w momencie korzystnej rozprawy będzie w stanie się zrewanżować. Za to został ukarany karą dyscyplinarką zakazu otrzymywania paczek żywnościowych przez 3 miesiące.

Dowód: gryps skazanego – k. 159, wniosek o wymierzenie kary – k. 160

Zakład Karny w N. przeprowadza okresowe przeglądy stanu technicznego sprzętu kwaterunkowego. Przeglądy takie były przeprowadzane w dniu 27 stycznia 2017 roku i 18 kwietnia 2018 roku. Podczas owych przeglądów co do zasady stwierdzono, że sprzęt kwaterunkowy zgodny jest z normami, tam gdzie stwierdzono brak takiej zgodności podejmowano natychmiastowe decyzje o wymianie sprzętu na nowy i wymian takich dokonano.

Dowód: protokoły przeglądów stanu sprawności sprzętu kwaterekowego i dowody zakupu nowego sprzętu – k. 224-231

Na powyższy stan faktyczny złożyły się okoliczności bezsporne oraz ustalenia poczynione przez Sąd w oparciu o powołane powyżej dokumenty.

Dokumenty, które legły u podstaw ustaleń, Sąd uznał w całości za autentyczne i wiarygodne. Żadna ze stron nie zakwestionowała skutecznie przedmiotowych dowodów od strony ich formy czy treści, jak również nie ujawniły się jakiegokolwiek okoliczności, które dawałyby podstawę do dokonania z urzędu negatywnej oceny tych dokumentów. Stąd też omawiane dowody zachowują w pełni właściwą dla siebie moc dowodową nadaną przepisami art. 244 i 245 k.p.c. i jako takie zostały uwzględnione przez Sąd.

Następnie Sąd szczegółowo omówił zeznania świadków D. D. (1), M. M. oraz A. B. (1).

Świadek powoda D. D. (1) potwierdził jedynie, że wiedział iż powód przebywał z nim w celi dla palących, ale nie miał wiedzy na temat tego czy i jakie oświadczenie w tym względzie powód podpisał. Świadek zaprzeczył aby kiedykolwiek widział jakieś bezprawne zachowania funkcjonariuszy względem powoda, świadek wskazał, że ZK w W. oferuje osadzonym możliwości różnych zajęć kulturalno-oświatowych, potwierdził, że powód korzystał z biblioteki, świadek wskazał też, że w okresie wspólnego osadzenia z powodem to on wcale nie chciał korzystać z łaźni i wolał myć się w celi. Świadek wskazał też, że powód otrzymywał prawidłowe leczenie swoich dolegliwości i nigdy się na to nie skarżył. Zeznania tego świadka Sąd uznał za wiarygodne w całości.

Świadek M. M. twierdził co prawda, że powoda zmuszono do podpisania oświadczenia, że pali, ale jest to relacja zasłyszana wyłącznie od powoda, a przy tym – zdaniem Sądu - mało prawdopodobna, skoro innemu koledze z celi (D. D.) powód nie mówił nic na ten temat. Podobnie, relacja świadka że ZK nie zapewnia możliwości zajęć poza celą. Z tego samego powodu nie jest wiarygodne twierdzenie świadka, że powodowi odmawiano leczenia, pozostaje to w sprzeczności z dokumentacją lekarską, z której wynika niezbicie, że powód miał robione liczne badania i konsultacje, na których wykonanie zwykli ludzie muszą nieraz długo czekać. Z zeznań świadka nie wynikało natomiast, aby powód się kiedykolwiek skarżył na osadzenie z innymi więźniami z powodu długości ich wyroków, czy rodzaju czynu za jaki zostali skazani. W pozostałym zakresie zeznania tego świadka dotyczyły w zasadzie jego własnych spostrzeżeń i doświadczeń bez związku ze sprawą K. L..

Z zeznań A. B. (1) wynika z kolei, że powód istotnie wyraził zgodę dobrowolnie na umieszczenie go w celi dla palących, bo nie chciał iść do innej celi. Pomimo kilku miesięcy w tej celi nie składał on wniosków o przeniesienie do innych cel. Świadek wskazał też, że powód nie skarżył się nigdy by mu przeszkadzało palenie papierosów przez świadka, gdyż palili on tylko w kąciaku sanitarnym. Powód nie skarżył się też na wyłączanie światła. Zanegował też wiedzę, by powód doznawał jakichś nieprzyjemności od administracji ZK, albo żeby na coś chorował, z czego Sąd wysnuł wniosek, że choroba powoda nie mogła być bardzo nasiloną skoro koledzy z celi nie widzieli jej objawów.

Sąd zwrócił uwagę, że powód powołuje fakty, którym zeznania innych świadków zaprzeczają, zatem nie jest wiarygodne jego twierdzenie, iż był zmuszany do pobytu w celi dla palących, gdyż sam wybrał taką możliwość po przedstawieniu mu innych propozycji zakwaterowania. Zdaniem Sądu Okręgowego nie jest prawdą jego twierdzenie, jakoby przebywał w celach o metrażu mniejszym niż 3 metry kwadratowe na osobę, albowiem z oficjalnej dokumentacji ZK wynika zupełnie co innego, a odmienne twierdzenia powoda nie są niczym poparte. Skargi powoda na lekarza więziennego także nie znajdują oparcia w dokumentacji. Powód nie wykazał także, iż jego problemy z kręgosłupem były wynikiem złych łózek w ZK.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pozwanego, a to wniosek o przesłuchanie świadka J. D. (k. 202) jako wniosek spóźniony, którego uwzględnienie musiałoby powodować konieczność ustalenia miejsca pobytu tego świadka, a następnie słuchania go w drodze pomocy prawnej, co znacząco wydłużyłoby tok postępowania. Nic nie stało na przeszkodzie aby zeznania tego świadka zgłoszono wcześniej, gdy powód składał wnioski dowodowe o przesłuchanie

innych świadków. Oddalono także wnioski powoda o to, aby Sąd zwracał się do administracji ZK w N. o różnego rodzaju dokumenty, o co powód wnosił pismami na kartach 204, 215 i 382 akt sprawy. Dowody zakupu wyposażenia cel mieszkalnych są dla rozstrzygnięcia sprawy zbędne, skoro ustalono, że cele były wyposażone regulaminowo. Powód nie wskazywał żadnych konkretnych rzeczy czy przedmiotów, które byłyby nieprawidłowe, a jego wniosek w tym zakresie zmierzał jedynie do przewleknięcia postępowania. Wniosek o wykonanie przez pozwanego fotografii cel mieszkalnych powoda Sąd oddalił, albowiem nawet gdyby takowe wykonano, to nie będzie to dowodzić tego, jak wyglądały te cele w chwili gdy był w nich osadzony powód. Sąd nie uwzględnił żądania od ZK całego obowiązującego porządku wewnętrznego, gdyż teza że dowód ten miałby wykazać, że zakazane jest utrzymywanie higieny pod groźbą kary, czyni go nieprzydatnym dla rozstrzygnięcia, gdyż powodowi nie wymierzano nigdy kar za utrzymywanie higieny. Zbędne było także żądanie całości dokumentacji odnośnie wszystkich skazanych, którzy przebywali wraz powodem w celach dla ustalenia czy powód był rozmieszczony zgodnie z przepisami art. 82 i 110 kkw. Decyzje o rozmieszczeniu skazanych są po pierwsze autonomicznymi decyzjami administracji ZK, po drugie kryteria powołane w tych przepisach są na tyle nieostre, że pozostawiają administracji ZK pewną swobodę w decyzji o rozmieszczeniu skazanych. Wreszcie skoro pozostawiony jest w tym zakresie pewien zakres swobody administracji ZK, to samo tylko osadzenie z takim czy innym skazanym nie narusza dóbr osobistych innego skazanego, a tym samym żądania danych tych skazanych w żaden sposób nie wpłyną na rozstrzygnięcie co do istoty sprawy. Tym bardziej, że powód nie zgłaszał nigdy żadnych zarzutów, aby z którymkolwiek ze skazanych miał jakiś zatarg czy problem i było to zlekceważone przez administrację ZK.

Wnioski powoda o przesłuchanie bliżej niesprecyzowanych co do danych osobowych funkcjonariuszy ZK w N. zostały oddalone, gdyż powód ani nie wskazał kogo konkretnie należałoby wysłuchać, ani na jakie konkretnie okoliczności. Sąd oddalił też wniosek dowodowy o przeprowadzenie oględzin z cel w ZK w N., w których przebywał powód, albowiem ich oględziny w chwili obecnej są pozbawione sensu, skoro stan i wygląd tych cel mógł ule wielokrotnym zmianom, od czasu gdy przebywał w nich powód, natomiast sam metraż tych cel, w czasie gdy powód był w nich osadzony wynika z dokumentów, których powód nie kwestionował.

Oddalił Sąd również wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego ds. pulmonologii, a także ortopedii i fizjoterapii, albowiem w ocenie Sądu wnioski te zmierzały jedynie do niepotrzebnej przewlekłości postępowania. Z zeznań świadków nie wynika bynajmniej aby schorzenia powoda miały jakikolwiek związek z osadzeniem powoda w ZK w N., nie jest to niczym uprawdopodobnione, zresztą dolegliwości te wcale nie były jakieś bardzo nasilone, skoro świadkowie zeznawali, że nie dostrzegli aby powód jakoś szczególnie cierpiał. Powód zresztą otrzymywał jak już wskazano adekwatne leczenie, miał wykonywane badania i konsultacje specjalistyczne, tym samym stan jego zdrowia w ogóle nie może być przedmiotem wysnuwania jakichkolwiek roszczeń, a zatem ustalenie detali tego stanu zdrowia z pomocą biegłych jest zbędne.

W ocenie Sądu powództwo nie jest zasadne, gdyż powód nie wykazał, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych są godność i zdrowie oraz by funkcjonariusze Skarbu Państwa ponosili odpowiedzialność za obecny stan zdrowia powoda. Mając na uwadze całokształt warunków bytowych panujących w Zakładzie Karnym w N. Sąd uznał, że nie można przyjąć aby warunki te naruszały godność osobistą powoda. Wyposażenie cel było zgodne z normami przewidzianymi rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z dnia 29 grudnia 2016 r.). W celach w których przebywał powód miał swoje łóżko, taboret, każda cela była wyposażona w podstawowy sprzęt kwaterunkowy, zaś kąćki sanitarne były oddzielone od reszty pomieszczenia trwałymi ścianami i drzwiami. Skazani otrzymywali środki higieny niezbędne do utrzymania czystości w celach. Mieli dostęp do bieżącej wody, zaś raz w tygodniu mogli korzystać z ciepłej kąpeli. Co prawda w celach była przez większość dnia jedynie zimna woda, lecz przepisy nie wymagały zagwarantowania skazanym dostępu do ciepłej wody. Możliwość skorzystania z jednej kąpeli w tygodniu była zaś zgodna z dyspozycją § 31 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności.

Brak wentylacji w celach był związany z faktem, iż budynek Zakładu Karnego w N. jest zabytkowy, w związku z czym już same warunki architektoniczne tego budynku uniemożliwiały jej wykonanie. Także przepisy nie nakładały na stronę pozwaną obowiązku wprowadzenia wentylacji w celach. Dodatkowo właściwej cyrkulacji powietrza w celach w czasie

występowania wysokich temperatur powietrza sprzyjało zarządzenie Kierownika Działu Ochrony ZK zezwalające na czasowe otwieranie drzwi cel mieszkalnych w upalne dni.

Sąd zwrócił też uwagę, że zakład karny poddawany jest cyklicznym kontrolom stosownych służb, takich jak Sanepid, czy Nadzór budowlany oraz ze strony sędziego penitencjarnego. Powód nie twierdził, aby którakolwiek z kontroli wskazywała na nieprawidłowości w zapewnieniu więźniom prawidłowych warunków bytowania.

W kwestii związanej z przeludnieniem w celach, powód nie wykazał aby miał być osadzony w celach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Jego twierdzenia w tym zakresie sprzeczne są z oficjalną dokumentacją ZK i niczym nie są poparte. ZK przedstawił dokładną dokumentację w jakich celach i kiedy powód przebywał i wynika z niej jasno, że minimalny metraż cel był zachowany.

W świetle dokumentów wynika, że Zakład Karny w N. dążył do podwyższania standardu warunków w jakich przebywali więźniowie, choćby przez regularne kontrole wyposażenia cel i uzupełnianie wyposażenia. Choć warunki te odbiegały od tych jakich oczekiwałby może powód to jednak nie można postawić stronie pozwanej zarzutu celowego narażania powoda na przebywanie w złych warunkach higienicznych, jak również nie sposób przyjąć by warunki te naruszały godność osobistą powoda. Warunki te są adekwatne do rodzaju budynku w jakim jest umieszczony Zakład Karny, jego wieku, oraz ogólnych możliwości finansowych Państwa.

Sąd dodał, że na zmniejszony – w wymiarze społecznym – rozmiar ewentualnej krzywdy powoda wpływ ma też okoliczność, iż powód został zmuszony do pobytu w zakładzie karnym na skutek własnych, licznych, bezprawnych działań. Dopuszczając się w przeszłości popełnienia wielokrotnie różnych przestępstw mimo stosunkowo młodego wieku, musiał liczyć się z możliwością poniesienia słusznej kary pozbawienia wolności oraz niedogodnościami, jakie są związane z jej odbywaniem. Można zatem powiedzieć, że powód na skutek własnego zachowania i dokonanych w przeszłości wyborów znalazł się w zakładzie karnym. W takim przypadku powszechnie przyjęte i akceptowane w społeczeństwie normy muszą oddziaływać na ocenę, czy zaistniałe w jednostce penitencjarnej nieprawidłowości muszą rodzić w każdym przypadku i niejako automatycznie prawo do żądania zadośćuczynienia, skoro przebywanie powoda w tego rodzaju miejscu odosobnienia jest wynikiem jego uprzedniego, nagannego postępowania.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dostarczyło również podstaw do przyjęcia, że warunki, w jakich powód odbywał karę pozbawienia wolności miały wpływ na jego stan zdrowia oraz że do pogorszenia jego stanu zdrowia doszło w związku z nieprawidłową opieką medyczną. Stwierdzone u powoda schorzenia kręgosłupa zdiagnozowano już w sierpniu 2017 roku (vide karta 127) i nie jest możliwe aby takie zmiany opisywane przez lekarza jako zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa i za tym idące dolegliwości bólowe łopatki powstały w ciągu paru tygodni, czy nawet miesięcy, a zatem nie dają się one przyczynowo powiązać z pobytem w ZK w N.. Powód był objęty opieką lekarską i to nie tylko ze strony lekarzy więziennych, lecz również specjalistycznych placówek leczniczych, niepozostających w stosunku zależności od strony pozwanej. Był również poddawany odpowiednim badaniom i otrzymywał leki adekwatne do rodzaju stwierdzonych u niego schorzeń.

Jak wynika z materiału sprawy powód dobrowolnie zgodził się na umieszczenie w celi z osobami palącymi. Gdy powód zmieniał swoje oświadczenia i zadeklarował się jako niepalący, to został następnie umieszczony w celi dla niepalących, zatem nie był przymuszany do przebywania w dymie tytoniowym. Dlatego też – przy braku podstaw do przypisania Skarbowi Państwa odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobisty powoda, w tym za pogorszenie jego stanu zdrowia – jego roszczenia w całości musiały zostać uznane za nieuzasadnione, a tym samym powództwo musiało podlegać oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od tego wyroku – w zakresie punktu 1 i 3 -wniósł powód, zarzucając 1/ błąd w ustaleniach faktycznych:

- co do ustalonego metrażu cel w których przebywał powód;

- co warunków bytowych i wyposażenia oraz warunków cyrkulacji powietrza w celach mieszkalnych w których przebywał powód;

- co warunków higienicznych i sanitarnych celi izolacyjnej w której przebywał powód;

2/ naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozpatrzenia materiału dowodowego oraz niewłaściwą ocenę dowodów, polegającą na:

- odmówienie wiarygodności świadkom M. M., A. B. (1) i samego powoda co do wymuszenia na powodzie przez funkcjonariuszy podpisania oświadczenia, iż wyraża on zgodę na osadzenie w celi dla palących tytoń,

- nieuwzględnienie powierzchni kącików sanitarnych i przegrody przy obliczaniu metrażu celi;

3/ naruszenie art. 217 § 2 kpc w zw. z art. 227 i 278 p 1 kpc przez pominięcie dowodu z opinii biegłych, z zeznań świadków, z oględzin cel mieszkalnych;

4/ naruszenie art. 448 kc przez niewłaściwe zastosowanie i odmowę zasądzenia zadośćuczynienia;

5/ art. 102 kpc przez niezastosowanie.

Nadto wniósł o przeprowadzenie wymienionych dowodów przez Sąd Apelacyjny.

Na tej podstawie domagał się zmiany wyroku przez uwzględnienie powództwa i zasądzenie na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie przyznanie wynagrodzenia pełnomocnikowi z urzędu.

Powód w osobnym piśmie prosił o nie obciążanie go kosztami procesu z uwagi na brak majątku i pracy w zakładzie karnym w którym przebywa od pięciu lat i nie może liczyć na pomoc rodziny.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz Prokuratury Generalnej RP kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda jest bezzasadna. Na wstępie wskazać należy, iż Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne, dokonane w sprawie przez Sąd Okręgowy, czyniąc je jednocześnie podstawą swojego rozstrzygnięcia. Sąd I instancji, w wyniku prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego, ustalił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całokształcie zebranego w sprawie materiału dowodowego. Jednocześnie na podstawie tak przeprowadzonego postępowania dowodowego i zgromadzonych dowodów, Sąd I instancji wywiódł trafne wnioski, znajdujące swoje uzasadnienie w powołanych przepisach prawa, które Sąd Apelacyjny w całości podziela.

Sąd nie naruszył art. 217 § 2 kpc w zw. z art. 227 i 278 p 1 kpc przez pominięcie dowodu z opinii biegłych, z zeznań świadków, z oględzin cel mieszkalnych z przyczyn wskazanych przez Sąd Okręgowy. Dowód z opinii biegłych na okoliczność stanu zdrowia powoda był zbędny skoro powód nie udowodnił bezprawnych działań czy zaniechań funkcjonariuszy strony pozwanej. Inne dowody były spóźnione, biorąc pod uwagę, że powód postępowanie trwało prawie dwa lata, a powód był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika albo niemożliwe do przeprowadzenia bez zbędnej zwłoki z uwagi na brak danych świadków. Prawidłowy stan cel, ich metraż oraz wyposażenie we właściwe sprzęty wynika z dokumentów przedstawionych przez stronę pozwaną, w tym z komisyjnych protokołów przeglądów technicznych. Trzeba też dodać, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności u strony pozwanej podlegają też nadzorowi ze strony sędziów penitencjarnych Sądu Okręgowego w Tarnowie.

Oceniając powyższy zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc Sąd Apelacyjny prezentuje pogląd, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia tego przepisu lub sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami wymaga

wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, albowiem to jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Granice swobodnej oceny dowodów zakreślają przepisy prawa procesowego, zasady doświadczenia życiowego i reguły logicznego myślenia. Dlatego też zarzut obrazy cytowanego art. 233 par. 1 kpc można sformułować skutecznie tylko wówczas, gdy sąd oceniając wiarygodność oraz moc przeprowadzonych dowodów uchybi przesłankom wskazanym w tym przepisie. Ocena dowodów należy do sądu orzekającego, a granice swobodnej oceny dowodów sięgają tak dalece, że nawet w sytuacji, w której z przeprowadzonego dowodu można wywieść jeszcze inne, niż przyjęte przez sąd wnioski, nie można mówić o przekroczeniu granicy omawianej reguły procesowej. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Taka sytuacja nie występuje w niniejszej sprawie.

Należy podnieść, że zarzuty apelacji stanowią w istocie polemikę ze swobodną oceną dowodów przeprowadzoną przez sąd I instancji, której to ocenie nie można nic zarzucić, skoro ocena ta nie wykracza poza ramy zakreślone w art. 233 k.p.c. i koncentrują się na próbie przeforsowania własnego stanowiska. Sąd był uprawniony dać wiarę wskazanym w uzasadnieniu dowodom.

Pozwana dokonuje w apelacji fragmentarycznej i wybiórczej oceny zeznań świadków M. M. oraz A. B. (1); nieuwzględnia okoliczności o których zeznali, a całkowicie pomija zeznania św. D. D. (1).

Wprawdzie świadek M. M. twierdził, że powoda zmuszono do podpisania oświadczenia, że pali, ale jest to relacja zasłyszana wyłącznie od powoda, i mało prawdopodobna, skoro innemu koledze z celi (D. D.) powód nie mówił nic na ten temat nie powiedział. Twierdzenia świadka że ZK nie zapewnia możliwości zajęć poza celą oraz, że powodowi odmawiano leczenia, pozostaje w sprzeczności z dokumentami w tym z dokumentacją lekarską, z której wynika niezbitcie, że powód miał robione liczne badania i konsultacje. Z zeznań świadka nie wynikało natomiast, aby powód się kiedykolwiek skarżył na osadzenie z innymi więźniami z powodu długości ich wyroków, czy rodzaju czynu za jaki zostali skazani, zwłaszcza, że powód sam kiedyś palił i dopuścił się przynajmniej raz grypsu.

Z kolei z zeznań A. B. (1) wynika, że powód wyraził zgodę dobrowolnie na umieszczenie go w celi dla palących, bo nie chciał iść do innej celi. Należy podkreślić, że pomimo kilku miesięcy w celi dla palących powód nie składał wniosków o przeniesienie do innych cel. Nie skarżył się też do A. B. (1)by mu przeszkadzało palenie papierosów przez tego świadka, gdyż palił on tylko w kąciku sanitarnym.

Sąd Okręgowy dokonał oceny całościowej biorąc pod uwagę zarówno okoliczności przemawiające na korzyść powoda jak i pozwanej i w oparciu o całość zgromadzonego materiału dowodowego wyprowadził wnioski logicznie i zgodne z doświadczeniem życiowym. Zgłoszony przez powoda zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może zatem odnieść skutku.

Zgodnie z art. 6 k.c. w procesowe cywilnym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego wywodzi skutki prawne, a ponadto na mocy art. 3 k.p.c. strony postępowania obowiązane są dawać wyjaśnienia, co do okoliczności sprawy oraz przedstawić dowody na ich poparcie. Powód nie przedstawił żadnych dowodów w niniejszej sprawie, które uzasadniałyby jego stanowisko. Powód winien dowieść istnienia przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa oraz przedstawić stosowne dowody w niniejszym zakresie.

Powód nie sprostął obowiązkowi na nim ciążącemu, wynikającemu z art. 6 k.c. i art. 24 § 1 k.c. Samo subiektywne poczucie krzywdy powoda i jego przekonanie o zasadności swojego stanowiska, nie może zastąpić procesowego wykazania, zgodnie z ogólną regułą dowodową art. 6 k.c. - wszystkich przesłanek odpowiedzialności pozwanego. Należy zgodzić się z Sądem I instancji, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, iż doszło do naruszeniu dóbr osobistych powoda.

Wobec niewykazania, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda na skutek bezprawnych działań lub zaniechań funkcjonariuszy Skarbu Państwa powództwa zasadnie zostało oddalone. Powód nie sprostął obowiązkowi na nim ciążącemu, wynikającemu z art. 6 k.c. i art. 24 § 1 k.c. Samo subiektywne poczucie krzywdy powoda i jego przekonanie o zasadności swojego stanowiska, nie może zastąpić procesowego wykazania, zgodnie z ogólną regułą dowodową art. 6 k.c. - wszystkich przesłanek odpowiedzialności pozwanego. Należy zgodzić się z Sądem I instancji, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, iż doszło do naruszeniu dóbr osobistych powoda. Trafnie zatem Sąd I instancji stwierdził, że brak było zatem podstaw do przyznania powodowi zadośćuczynienia na zasadzie art. 448 k.c.

Również zasądzenie kosztów procesu za pierwszą instancję nie budzi zastrzeżeń skoro powód przegrał sprawę i nie dostarczył sądowi argumentów dodatkowych – poza trudną sytuacją majątkową – do zastosowania art. 102 kpc.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku na zasadzie art. 385 kpc.

Mając jednak na uwadze – oprócz wyjątkowo trudnej sytuacji finansowej powoda – charakter zgłoszonych zarzutów, zwłaszcza w zakresie pominięcia dowodów oraz ich oceny, Sąd Apelacyjny uznał, że powód – będąc w warunkach pozbawienia wolności – miał prawo do rozpoznania jego sprawy w postępowaniu dwuinstancyjnym i dlatego zastosował art. 102 kpc i z tych względów nie obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg